

Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus

Fond	EAFRD
Sekkumisliik ¹	Keskkonna-, kliima- ja muud majandamiskohustused (artikkel 65)
Territoriaalne kohaldumisala ²	Riiklik
Asjaomased erieesmärgid ning kui vajalik, sektoripõhised eesmärgid ³	<p>Sekkumise eesmärgiks on panustada strateegikava erieesmärki 6 – panustada elurikkuse kaitseks, edendada ökosüsteemi teenuseid ning säilitada elupaiku ja maastikke.</p> <p>Lisaks panustab sekkumine veel:</p> <p>erieesmärki 4 – panustada kliimamuutuste leevendamisse ja nendega kohanemisse ning säästvasse energiasse.</p> <p>erieesmärki 9 – parandada EL-i põllumajanduse reageerimist ühiskonna nõudlusele toidu ja tervise osas, sealhulgas säästval moel toodetud ohutu ja toitev toit, toidu raiskamise vähendamine, loomade heaolu.</p>
Tulemusindikaator(-id)	R.27. Elupaikade ja liikide säilitamine: bioloogilise mitmekesisuse säilitamist või taastamist toetavate halduskohustustega hõlmatud põllumajandusmaa osakaal
Toetuskõlblikud taotlejad ⁴	Põllumajandusega tegelevad isikud

Sekkumiste olemuse/nõuete kirjeldus, mis tagab efektiivse panuse erieesmärgi saavutamisse.⁵

Sekkumine on seotud EE 6 nimetatud vajadusega toetada kohalike taimesortide kasutuses hoidmist kultuuripärandi ja geneetilise mitmekesisuse säilimiseks.

¹ Art. 99(a)

² Art. 99(b)

³ Art 99(c); art. 42; art.48; art. 52(2); art.60(3)

⁴ Art. 99(d)

⁵ Art. 99(c)

Lisaks looduslike taime- ja loomaliikide säilitamisele on bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni kohaselt oluline säilitada ka koduloomade ja kultuurtaimede geneetilist mitmekesisust. Geneetiliste ressursside säilitamine on oluline nii bioloogilisest ja kultuurilisest kui ka majanduslikust seisukohast, kuna mitmekesiste tunnustega heterogeensed populatsioonid kannavad endas omadusi, mida on võimalik edukalt kasutada kultuurtõugude ja -sortide aretamisel. Lisaks säilikutel säilitamisele geenipangas on väga oluline, et erinevaid taimesorte kasvatataks laialdaselt põllumajandustootmise ühe osana, mitte ei hoitaks ainult säilitamise eesmärgil, samuti on need seotud meie toidukultuuriga ja mitmekesistavad meie toidulauda.

Toetuse eesmärgiks on edendada kultuuripärandi ja geneetilise mitmekesisuse seisukohast oluliste kohalike taimesortide kasutamist ning soodustada kohalike puuvilja- ja marjasortidega uute istandike rajamist.

Sekkumist rakendatakse hektari- ja taimepõhise toetusena maaelu arengu sekkumisi liigi „Keskkonna-, kliima- ja muud majandamiskohustused“ abil. Sekkumine on tegevuspõhine, sellega võetakse viieaastane kohustus kasvatada kohalikke sorte. Sekkumise sihtgrupiks on põllumajandusliku tegevusega tegelev füüsilisest isikust ettevõtja või juriidiline isik.

Kohalike sortide valikul lähtuti seisukohast, et tegu oleks Eesti sordiga, mis on pika ajalooga, kultuuriliselt, etniliselt või geneetiliselt oluline. Valitud sortide toetamise eesmärk ei ole ainult kultuuripärandi hoidmine, vaid need sordid peaksid pakkuma huvi ka tootjale ja tarbijale. Toetatavatel sortidel on selliseid erilisi ja väärtuslikke omadusi, mis võimaldavad neid kasutada nišitoodetena. Praegu ei ole need sordid leidnud laiemat kasutust, kuna on mõne omaduse tõttu (haiguskindlus, käsitsi koristus, võra tüüp, vähene säilivus vms) ebasoosingus. Nimekirja valiti nii rahvaselektsioonisorte, säilitussorte kui ka sordilehes olevaid sorte. Põllukultuuride ja köögiviljakultuuride nimekirja ettepaneku koostasid Eesti Taimekasvatuse Instituut ja põllumajanduskultuuride geneetilise ressursi programmi hindamiskomisjon. Kohalike puuvilja- ja marjakultuuride sortide nimekirja parandused ja täiendused koostati EMÜ Polli Aiandusuuringute Keskuse, ettevõtjate ja Eesti Aiandusliidu puuviljanduskomisjoni ettepanekute põhjal.

Sekkumise põhinõuded

- Põllumajandusmaa kohta, kus taotleja kasvatab puuvilja- või marjakultuuri kohalikku sorti kuuluvaid taimi, mille eest ta taotleb toetust, koostab taotleja aiaplaani, kuhu märgib kõikide toetusaluste viljapuude ja marjapõõsaste asukohad koos sordinimega ning aia paiknemise ilmakaarte suhtes.
- Taotleja peab põllukultuuride ja köögivilja kasvatamise korral järgima kultuurile vastavaid agronoomilisi võtteid ja vältima umbrohtumist. Kapsa ja kaalika kasvatamise puhul tuleb valida agrotehnilised võtted, mis võimaldavad saaki kasutada toiduks.
- Taotleja peab põllukultuuride kasvatamise korral järgima järgmisi minimaalseid külvisenorme tavalise külviku kasutamise korral:
  1. talirukki 'Sangaste' kasvatamise korral on minimaalne külvisenorm 140 kg/ha;

2. põldhernesortide kasvatamise korral on minimaalne külvisenorm puhaskülvi puhul 200 kg/ha ja segu puhul 100 kg/ha;
  3. põldoa 'Jõgeva' kasvatamise korral on minimaalne külvisenorm 140 kg/ha;
  4. põldoa 'Helbi' kasvatamise korral on minimaalne külvisenorm 200 kg/ha;
  5. valge ristiku 'Jõgeva 4' söodatootmise eesmärgil kasvatamise korral on minimaalne külvisenorm karjamaa seemnesegu komponendina 4 kg/ha;
  6. valge ristiku 'Jõgeva 4' seemnekasvatuse korral on minimaalne külvisenorm külvates liigipuhtalt või segus aasnurmikaga 6 kg/ha;
  7. aas-rebasesaba 'Haljas' seemnekasvatuse korral on minimaalne külvisenorm 10–12 kg/ha;
  8. sale-haguheina 'Ilo' seemnekasvatuse korral on minimaalne külvisenorm 4 kg/ha;
  9. sale-haguheina 'Jõgeva 70' seemnekasvatuse korral on minimaalne külvisenorm 6–8 kg/ha;
  10. kartuli 'Ando' kasvatamise korral on minimaalne mahapaneku norm 2 t/ha;
  11. kartuli 'Jõgeva kollane' kasvatamise korral on minimaalne mahapaneku norm 2 t/ha;
  12. kartuli 'Endla' kasvatamise korral on minimaalne mahapaneku norm 1 t/ha;
  13. kartuli 'Väike verev' kasvatamise korral on minimaalne mahapaneku norm 1 t/ha;
  14. söödapeedi kasvatamise korral on minimaalne külvisenorm 10 kg/ha;
  15. söögikaalika kasvatamise korral on minimaalne külvisenorm istutades (reavahe 50 cm) 100 g/ha ja külvi korral 800 g/ha (reavahe 50 cm);
  16. sibula minimaalne külvisenorm on standardseemne kasvatamise korral tippsibulal 20 kg/ha musta seemet;
  17. kapsa kasvatamise korral on minimaalne istutusnorm 4 taime ruutmeetril.
- Põldhernesorte ja valget ristikut 'Jõgeva 4' võib kasvatada segus teiste põllumajanduskultuuridega.
  - Taotleja kasvatab põllukultuuri kohalikku sorti kuuluvaid taimi, mille eest ta taotleb toetust, igal kohustuseaastal kasvukohal põhikultuurina vähemalt kuni 1. augustini.

Asjakohaste baastaseme elementide kindlaksmääramine (nt asjakohane GAEC või kohustuslikud majandamisnõuded (SMR)), kui kohaldatav ning selgitus, kuidas kohustus ulatub kaugemale kohustuslikest nõuetest⁶

- Taotleja peab kandma andmed põllumajandusmaal tehtud tegevuste ja kasvatatavate toetusõiguslike sortide kohta veeseaduse alusel peetavasse põlluraamatusse.

---

⁶ Art. 99(c)

Toetuskõlblikkuse tingimused⁷

Taotleja kohta

- Toetust võib taotleda põllumajandusliku tegevusega tegelev füüsilisest isikust ettevõtja ja juriidiline isik, kes harib maad õiguslikul alusel, st on maa omanik või omab kehtivat rendilepingut.
- Taotleja peab viiel järjestikusel aastal kasvatama põllu- või puuvilja- või marjakultuuri kohalikku sorti kuuluvaid taimi, mis kuuluvad vähemalt ühte lisas loetletud põllukultuuri või puuvilja- või marjakultuuri kohalikku sorti.
- Viljapuude ja marjapõõsaste kasvatamise korral peab taotleja aia rajamisel kasutama taimetervise registrisse kantud isikult saadud istutusmaterjali ja PRIA-le esitama sordinimega tarnjadokumendi.
- Põllukultuuride kasvatamise korral kasutab taotleja üksnes sertifitseeritud seemet. Sertifitseeritud seemne mittesaadavuse korral võib põllukultuuride kasvatamiseks kasutada sama põllukultuuri aretusseemet.
- Kartuli kasvatamise korral peab taotleja olema seaduses sätestatud juhul kantud taimetervise registrisse.

Maa kohta

- Põld, millele toetust taotletakse, peab asuma põllumassiivil, mis on kantud põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse.
- Toetusõiguslik on taotleja kasutatav põllumajandusmaa, millel kasvatatakse igal kohustuseaastal taimi, mis kuuluvad vähemalt ühte lisas loetletud põllu-, puuvilja- või marjakultuuri kohalikku sorti.
- Teravilja, kaunviljade, heintaimede ja kartuli kasvatamise korral on toetusõiguslik põld pindalaga vähemalt 0,3 hektarit. Kartuli puhul võib kasvatada ühte või mitut toetusõiguslikku kartuli sorti minimaalselt 0,3 hektari peal.
- Köögiviljade ja söödapeedi kasvatamise korral on toetusõiguslik põld pindalaga vähemalt 0,1 hektarit.
- Sekkumislehe lisas nimetatud põllukultuuri kohalikku sorti kuuluvate taimede kasvatamise korral on põllumajandusmaa igal kohustuseaastal vähemalt järgmise suurusega:
  1. teravilja 'Sangaste' kasvatamise korral 5 ha;
  2. kaunviljade kasvatamise korral 1 ha;
  3. heintaimede seemnekasvatuse korral 0,3 ha;

---

⁷ Art. 99(d)

4. kartuli kasvatamise korral 0,3 ha;
  5. söödapeedi, kaalika ja põldoa 'Helbi' kasvatamise korral 0,3 ha;
  6. sibula ja kapsa kasvatamise korral 0,1 ha.
- Puuviljakultuuri kohalikku sorti taimede kasvatamise eest võib toetust taotleda, kui igal kohustuseaastal kasvatatakse vähemalt 20 viljapuud vähemalt viiest erinevast lisa nimetatud puuviljakultuuri kohalikust sordist.
  - Marjakultuuri kohalikku sorti taimede kasvatamise eest võib toetust taotleda, kui igal kohustuseaastal kasvatatakse vähemalt 20 marjapõõsast vähemalt kolmest erinevast lisa nimetatud marjakultuuri kohalikust sordist.

Toetusmäärad/toetuse ühikumäärad/arvutusmeetodid (kaasa arvatud diferentseerimine territooriumide rühmade kaupa, kui kohaldatav) ning vajadusel lühike selgitus, miks just need on sobilikud sihttasemete saavutamiseks, arvestades baastaset⁸

Toetust makstakse viie järjestikuse kalendriaasta jooksul kohalikku sorti taimede järjepideva kasvatamise eest.

Toetuse ühikumäär ühe hektari põllumajandusmaa kohta kalendriaastas on:

1. talirukki 'Sangaste' kasvatamise eest ... eurot;
2. kaunviljade kasvatamise eest... eurot;
3. valge ristiku 'Jõgeva 4' kasvatamise eest... eurot;
4. sertifitseeritud heintaime seemnete kasvatamise eest... eurot;
5. kartuli kasvatamise eest... eurot;
6. kaalika ja söödapeedi kasvatamise eest... eurot;
7. valge peakapsa 'Jõgeva' kasvatamise eest... eurot;
8. söögisibula 'Jõgeva 3' standardseemne tippsibula kasvatamise eest... eurot.

Toetuse ühikumäär kohalikku sorti puuvilja- ja marjakultuuride kasvatamise eest taime kohta kalendriaastas on:

1. viljapuudel ... eurot;
2. marjapõõsastel ... eurot.

---

⁸ Art. 99(f)

Lisa

KOHALIKE SORTIDE LOETELU, MILLE TAIMEDE KASVATAMISEKS TOETUST ANTAKSE.

I. Toetatavate põllukultuuride kohalike sortide loetelu

1. Talirukis 'Sangaste'

Kaunviljad

2. Põlduba 'Jõgeva'
3. Põlduba 'Helbi'
4. Põldhernes 'Mehis'
5. Põldhernes 'Kirke'

Kartul

6. Kartul 'Ando'
7. Kartul 'Endla'
8. Kartul 'Jõgeva kollane'
9. Kartul 'Väike verev'

Rühvelkultuurid

10. Söödapeet 'Jõgeva Eckendorf'

Liblikõielised heintaimed

11. Valge ristik 'Jõgeva 4'

Kõrrelised heintaimed

12. Aas-rebasesaba 'Haljas'
13. Sale-haguhein 'Ilo'
14. Punane aruhein 'Jõgeva 70'

Köögiviljad

15. Söögisibul 'Jõgeva 3'
16. Valge peakapsas 'Jõgeva'
17. Söögikaalikas 'Kohalik sinine'
18. Söögikaalikas 'Kõpu'

II. Toetatavate puuvilja- ja marjakultuuride kohalike sortide loetelu

Õunasordid

1. 'Aia ilu'
2. 'Eva kuld'
3. 'Karlapäril'
4. 'Krameri tuviõun'
5. 'Maimu'
6. 'Meelis'

7. 'Paide taliõun'
8. 'Põltsamaa taliõun'
9. 'Raeda suviõun'
10. 'Suure-Jaani suveõun'
11. 'Talipirnõun'
12. 'Tallinna pirnõun'
13. 'Vahur'
14. 'Vambola'
15. 'Veiniõun'
16. 'Pärnu tuviõun"
17. 'Karksi renett"

Pirnisordid:

18. 'Eesti pirn'
19. 'Järve'
20. 'Kägi bergamott'
21. 'Saaremaa punane'
22. 'Tartu pirn'
23. 'Tervishoiunõunik'

Ploomisordid:

24. 'Amitar'
25. 'Hiiu sinine'
26. 'Kihelkonna'
27. 'Mõisaploom'
28. 'Noarootsi punane'
29. 'Polli Emma'
30. 'Polli viljakas'
31. 'Pärnu sinine'
32. 'Suur Tõll'
33. 'Tamme sinine'
34. 'Tartu punane'
35. 'Vikana'
36. 'Volli ploom'
37. 'Märjamaa"

Kirsisordid:

38. 'Nõmme liivakirss'

Musta sõstra sordid:

39. 'Anneke'
40. 'Albos'
41. 'Mede must'
42. 'Moka'
43. 'Mulgi must'
44. 'Musti'

Punase sõstra sordid:

- 45. 'Krameri punane'
- 46. 'Kurvitsa 4'

Karusmarjasordid:

- 47. 'Aamisepa viljakas'
- 48. 'Jaanike'
- 49. 'Polli esmik'
- 50. 'Rae 1'